Evaluatie Media Investigation Lab

Kritisch navigeren in het digitale informatie-ecosysteem

Oktober 2026
Anke Vellenga & Deike Schulz

NHL STENDEN hogeschool

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**
Samenvatting **3**
1 Het Media Investigation Lab: context en pilotfase **4**
2 Doel, onderzoeksvragen en onderzoeksaanpak **8**
2.1 Doel van de evaluatie 8
2.2 Onderzoeksvragen 8
2.3 Onderzoeksaanpak 8
2.4 Databronnen 9
2.5 Analyse 9
2.6 Reikwijdte en interpretatie van de resultaten 10
3 Resultaten **11**
3.1 Nieuwsgebruik en het digitale informatie-ecosysteem 11
3.2 Veranderingen in digitale mediageletterdheid 13
3.3 Leren in een community 14
3.4 Meest en minst gewaardeerde onderdelen 16
3.5 Ontwikkelbehoeften voor het MIL 17
4 Conclusie en reflectie **19**
5 Aanbevelingen **21**
6 Vooruitblik **22**
Referenties **23**

Voorwoord

Voor u ligt het evaluatierapport van het Media Investigation Lab (MIL), een learning community waarin studenten, docenten, onderzoekers en professionals samenwerken aan vraagstukken rondom desinformatie en digitale mediageletterdheid. Dit rapport beschrijft de ervaringen en opbrengsten van de pilotfase, die liep van september 2025 tot en met april 2026, en biedt inzichten voor de verdere ontwikkeling van het initiatief.

Het doel van deze evaluatie is om inzicht te krijgen in de ervaringen, leeropbrengsten en ontwikkelbehoeften van de deelnemende studenten. De bevindingen bieden eerste inzichten in de manier waarop het MIL kan bijdragen aan de ontwikkeling van digitale mediageletterdheid. Daarnaast bieden zij aanknopingspunten voor de verdere versterking van het living lab.

Deze pilot was niet mogelijk geweest zonder de inzet en betrokkenheid van alle deelnemers. Wij bedanken in het bijzonder de studenten die actief hebben deelgenomen aan de labsessies, workshops, onderzoeken en evaluaties. Hun enthousiasme, nieuwsgierigheid en kritische houding vormden de basis van het Media Investigation Lab. Daarnaast spreken wij onze waardering uit voor de docenten, onderzoekers en projectteamleden van de lectoraten Organisations and Social Media en Cybersafety voor hun inzet bij de ontwikkeling en uitvoering van de pilot.

Ook bedanken wij onze partners, de Media Innovatie Campus (MICA), Bellingcat, Leeuwarder Courant, Omrop Fryslân en gastspreker Christiaan Triebert van The New York Times, evenals onze RUN-EU-partners Universidad de Burgos en Howest Hogeschool, voor hun waardevolle bijdrage en samenwerking.

Onze inzichten uit deze evaluatie zullen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het Media Investigation Lab en aan het versterken van digitale mediageletterdheid binnen het hoger onderwijs.

Anke Vellenga & Deike Schulz
Leeuwarden, oktober 2026

Samenvatting

Het Media Investigation Lab (MIL) is in september 2025 gestart als experimentele learning community vanuit het lectoraat Organisations and Social Media waarin studenten, docenten, onderzoekers en professionals samenwerken rond vraagstukken op het gebied van digitale mediageletterdheid, zoals het herkennen en beoordelen van betrouwbare online informatie, verantwoord gebruik van AI en omgaan met online beïnvloeding en algoritmen.

Het MIL is opgezet als een living lab en leeromgeving waarin deelnemers leren door te onderzoeken, te experimenteren en gezamenlijk te reflecteren. Het lab werkt onder meer met methoden uit de onderzoeksjournalistiek en Open Source Intelligence (OSINT). Deze aanpak bouwt voort op het pilotproject De PIT (2022–2023), waarin drie regionale learning communities werkten aan het versterken van digitaal burgerschap (Schulz et al., 2026).

De bevindingen wijzen erop dat deelname aan het MIL mogelijk heeft bijgedragen aan een kritischere en bewustere omgang met nieuws, informatie en sociale media. Studenten geven aan dat zij vaker bronnen controleren, meerdere perspectieven vergelijken en bewuster reflecteren op de invloed van algoritmen, framing en AI binnen het digitale informatie-ecosysteem.

Daarnaast lijkt het communitykarakter van het MIL een belangrijke rol te spelen in het leerproces. Studenten benadrukken de waarde van gezamenlijke reflectie, het bespreken van maatschappelijke vraagstukken en het leren van elkaar binnen een veilige omgeving.

Tegelijkertijd laat de pilot zien dat verdere ontwikkeling nodig is op het gebied van structuur, rolverdeling, communicatie, borging binnen curricula en het systematisch meten van leeropbrengsten. Deze bevindingen bieden belangrijke aanknopingspunten voor de verdere ontwikkeling van het MIL.

AI-gebruiksverklaring

Bij de totstandkoming van dit rapport is gebruikgemaakt van generatieve AI als ondersteuning bij het schrijfproces, waaronder voor taalredactie, het samenvatten van teksten en het structureren van de inhoud. Alle onderzoeksactiviteiten, data-analyses, interpretaties van de resultaten en conclusies zijn uitgevoerd door de auteurs. Eventuele door AI gegenereerde inhoud is door de auteurs beoordeeld, gecontroleerd en waar nodig aangepast voordat deze in het definitieve rapport is opgenomen.

1 Het Media Investigation Lab: context en pilotfase

Het Media Investigation Lab (MIL) is ontwikkeld door onderzoekers van het lectoraat Organisations and Social Media (OSM) als antwoord op toenemende maatschappelijke uitdagingen rond desinformatie, kunstmatige intelligentie (AI), algoritmische beïnvloeding en de betrouwbaarheid van online informatie.

Docenten en studenten in het MIL

Het MIL bouwt voort op het pilotproject *De PIT* (2022–2023), waarin drie regionale learning communities werkten aan het versterken van digitaal burgerschap (Schulz et al., 2026). Waar De PIT zich richtte op digitaal burgerschap en communityvorming, ligt binnen het MIL een sterker accent op digitale mediageletterdheid en het ontwikkelen van vaardigheden om het digitale informatie-ecosysteem[1] te onderzoeken.

Het MIL is opgezet als een living lab en leeromgeving waarin studenten, docenten, onderzoekers en professionals samen leren en experimenteren met digitale media. Centraal staat de ontwikkeling van digitale mediageletterdheid. Hieronder verstaan we het vermogen om digitale informatie en media kritisch te vinden, analyseren, beoordelen en creëren, en om bewust en verantwoord deel te nemen aan digitale omgevingen en de samenleving.

[1] Het digitale informatie-ecosysteem verwijst naar het onderling verbonden geheel van mensen, organisaties, digitale platforms, algoritmen, technologieën, praktijken en informatiestromen die bepalen hoe digitale informatie wordt geproduceerd, verspreid, aangetroffen, geïnterpreteerd en gebruikt.

De pilot

In het eerste studiejaar kreeg het MIL vorm in een pilot. Voorafgaand aan de start van de labsessies ontvingen tien docenten en onderzoekers van de lectoraten OSM en Cybersafety een training van Bellingcat op het gebied van internetonderzoek en Open Source Intelligence (OSINT). Deze training vormde een inhoudelijke en methodische basis voor de begeleiding van de studenten tijdens de labsessies.

Studenten van de bacheloropleidingen Creative Business en European Studies en de masteropleiding Content & Media Strategy van NHL Stenden namen deel aan twintig labsessies en workshops over onder andere desinformatie, factchecken, open data, AI-geletterdheid en ethiek. Daarnaast werkten studenten gezamenlijk aan een AI-richtlijn en voerden zij individueel een internetonderzoek uit naar een zelfgekozen thema.

In totaal namen 22 studenten deel aan ten minste één labsessie. Een kerngroep van ongeveer twaalf studenten was gedurende de pilotfase actief betrokken bij het MIL. De deelname was op verschillende manieren ingebed in de opleidingen. Studenten Creative Business ontvingen Open Data-punten[2] voor hun deelname, terwijl studenten Content & Media Strategy hun deelname konden koppelen aan hun opdracht voor de module Personal & Professional Development. Daarnaast namen enkele studenten op vrijwillige basis deel.

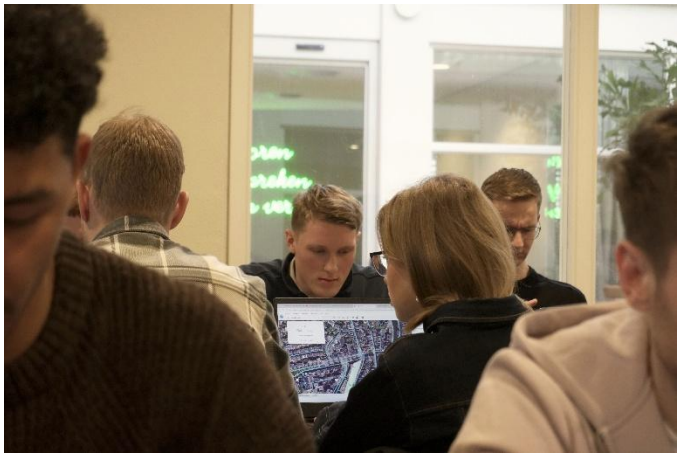
Naast de reguliere labsessies werden in samenwerking met het lectoraat Cybersafety en Media Innovatie Campus (MICA) twee factcheckmarathons georganiseerd tijdens landelijke en gemeenteraadsverkiezingen[3]. Deze activiteiten waren toegankelijk voor een breder publiek en trokken in totaal ongeveer 90 studenten van verschillende opleidingen. Deelnemers ontvingen na afloop een certificaat van deelname.

Daarnaast maakte het MIL deel uit van het internationale RUN-EU Short Advanced Programme (SAP) Democracy, Citizenship, and Emerging Challenges: European Values at Risk?, medeontwikkeld door Universidad de Burgos en Howest Hogeschool. Binnen dit programma namen 37

[2] ODP (Open Data Point): een leeractiviteit buiten het reguliere onderwijsprogramma, ter waarde van ongeveer 28 uur studie- en professionele ontwikkeling. Via ODP's verzamelen studenten bewijsmateriaal, feedback en reflecties in hun portfolio om hun ontwikkeling en het behalen van leeruitkomsten zichtbaar te maken binnen programmatisch toetsen.

[3] https://www.factcheckmarathon.nl/

studenten uit zeven Europese landen deel aan onderwijs over democratische waarden, desinformatie, AI en mediawijsheid[4].

Factcheckmarathon gemeenteraadsverkiezingen 2026

De pilotevaluatie

In deze rapportage evalueren we de eerste pilotfase van het MIL. Daarbij onderzoeken we in hoeverre en op welke manier het MIL als living lab en leeromgeving heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de digitale mediageletterdheid van studenten. Omdat de evaluatie betrekking heeft op de eerste pilotfase, heeft het onderzoek een verkennend en ontwikkelingsgericht karakter. De resultaten bieden inzicht in de opbrengsten en ervaringen uit de pilot en vormen tegelijkertijd input voor de verdere ontwikkeling van het MIL.

In het studiejaar 2026–2027 krijgt het MIL een vervolg en worden de activiteiten uitgebreid naar andere opleidingen, waaronder die van de Thorbecke Academie. Deze uitbreiding gaat gepaard met een onderzoeksproject dat mede wordt gefinancierd vanuit een fellowship, ondersteund door Regieorgaan SIA, onderdeel van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Het onderzoek richt zich op de bijdrage van het MIL aan de digitale mediageletterdheid van studenten en op de voorwaarden voor een succesvolle implementatie en opschaling.

[4] Democracy, Citizenship, and Emerging Challenges: European Values at risk? | SAP-DECIEMCH-01 | RUN-EU

Media Investigation Lab

Tijdlijn · Timeline

Media Investigation Lab · NHL Stenden

2 Doel, onderzoeksvragen en onderzoeksaanpak

2.1 Doel van de evaluatie

Deze evaluatie heeft als doel inzicht te geven in de ervaringen, leeropbrengsten en ontwikkelbehoeften van studenten die deelnamen aan de eerste pilotfase van het MIL.

Omdat het MIL zich in een eerste ontwikkelfase bevindt, is de pilotevaluatie niet opgezet als effectmeting. Het onderzoek heeft een verkennend en ontwikkelingsgericht karakter. De opbrengsten zijn bedoeld om inzicht te geven in wat de pilot heeft opgeleverd en om aanknopingspunten te bieden voor de verdere ontwikkeling van het programma, de leeromgeving en de begeleiding van studenten.

2.2 Onderzoeksvragen

In de evaluatie richten we ons op de volgende hoofdvraag:

Hoe ervaren studenten het Media Investigation Lab en welke leeropbrengsten en ontwikkelbehoeften komen naar voren in relatie tot hun digitale mediageletterdheid?

Deze hoofdvraag is uitgewerkt in drie deelvragen:

1. Welke veranderingen en leeropbrengsten rapporteren studenten in hun omgang met nieuws, online informatie en digitale media?
2. Hoe ervaren studenten het leren binnen het Media Investigation Lab als community en welke betekenis geven zij aan samenwerking en uitwisseling?
3. Welke inzichten en ontwikkelbehoeften komen uit de pilot naar voren voor de verdere ontwikkeling van het MIL?

2.3 Onderzoeksaanpak

Voor de pilotevaluatie is gebruikgemaakt van een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve databronnen. Deze combinatie maakte het mogelijk om eerste inzichten te verkrijgen in de kenmerken en verwachtingen van de deelnemers en om hun ervaringen en leeropbrengsten verder te verdiepen.

De kwantitatieve gegevens zijn verzameld via een benchmarksurvey aan het begin van het programma en via een kleinschalige tussentijdse evaluatie. De kwalitatieve gegevens vormden de kern van de evaluatie en bestonden uit een focusgroepinterview, evaluatieformulieren en individuele reflectieopdrachten. Daarnaast zijn observaties uit MIL-sessies en projectdocumentatie gebruikt om de bevindingen te contextualiseren.

2.4 Databronnen

Benchmarksurvey
Aan het begin van het programma vulden 19 deelnemers een benchmarksurvey in. Daarvan waren 14 vragenlijsten volledig ingevuld. De survey bracht onder meer het nieuwsgebruik van studenten, hun vertrouwen in verschillende informatiebronnen, het gebruik van sociale media en hun verwachtingen ten aanzien van het MIL in kaart.

Halverwege het programma is daarnaast een kleinschalige tussentijdse evaluatie uitgevoerd. Vanwege de beperkte respons zijn deze gegevens uitsluitend gebruikt als aanvullende context bij de interpretatie van de overige bevindingen.

Kwalitatieve data
De kern van de evaluatie bestaat uit kwalitatieve data. Deze zijn afkomstig uit een focusgroepinterview met vijf deelnemers, acht evaluatieformulieren van zes Creative Business-studenten en individuele reflectieopdrachten over nieuwsconsumptie, mediawijsheid en actuele nieuwsgebeurtenissen.

De verschillende bronnen bieden inzicht in de ervaringen van studenten met het MIL, hun omgang met nieuws en digitale informatie en hun ervaren ontwikkeling gedurende het programma.

Observaties en projectdocumentatie
Ter aanvulling zijn observaties uit twintig MIL-sessies en projectdocumentatie gebruikt. Deze bronnen zijn niet systematisch meegenomen in de kwalitatieve analyse, maar boden aanvullende informatie over de uitvoering van het programma en de context waarin de ervaringen en leeropbrengsten tot stand kwamen.

2.5 Analyse

De kwalitatieve data zijn thematisch geanalyseerd. Daarbij is gekeken naar verschillende aspecten van nieuwsgebruik, mediawijsheid, de ervaringen met het MIL en de ontwikkeling van studenten. De analyse richtte zich onder meer op:

- **Nieuwsbeleving en perceptie:** emoties rondom nieuws, nieuwsgewoonten, vertrouwen in nieuws en de beoordeling van betrouwbare bronnen;
- **Gedrag en interactie:** het bespreken van nieuws, veranderingen in gedrag en de manier waarop studenten met verschillende perspectieven omgaan;

- **Leeropbrengsten en mediawijsheid:** ervaren veranderingen, bewustwording van mediawijsheid, nieuwe vaardigheden en verdere leerbehoeften;
- **Ervaringen met het MIL:** verwachtingen, waardevolle en minder waardevolle onderwerpen en vaardigheden, en ideeën voor de verdere ontwikkeling van het MIL;
- **Reflectie en digitale identiteit:** zelfinschatting, opvattingen over goed digitaal burgerschap en ervaringen met sociale media, waaronder zorgen en positieve aspecten van het gebruik ervan.

De kwantitatieve surveygegevens zijn gebruikt om de uitgangssituatie van de deelnemers te beschrijven. Gezien de beperkte omvang van de groep en het ontbreken van een representatieve steekproef zijn de uitkomsten niet bedoeld voor statistische generalisatie.

2.6 Reikwijdte en interpretatie van de resultaten

De resultaten van deze evaluatie moeten als indicatief worden beschouwd. De omvang en samenstelling van de onderzoeksgroep, de beperkte respons op enkele meetmomenten en het verkennende karakter van de evaluatie beperken de mogelijkheden om uitspraken te doen over effecten van het MIL. De resultaten geven vooral inzicht in de ervaringen en perspectieven van de deelnemende studenten en in mogelijke leeropbrengsten en ontwikkelpunten.

De verschillende databronnen zijn gebruikt om vanuit meerdere perspectieven zicht te krijgen op de eerste opbrengsten en ontwikkelpunten van de pilot. De bevindingen vormen daarmee een basis voor verdere ontwikkeling en voor het praktijkgericht onderzoek dat in de volgende fase van het MIL wordt uitgevoerd.

3 Resultaten

Om inzicht te krijgen in de ervaringen, leeropbrengsten en ontwikkelbehoeften van studenten die deelnamen aan de pilotfase van het MIL is de volgende onderzoeksvraag gesteld:

Hoe ervaren studenten het Media Investigation Lab en welke leeropbrengsten en ontwikkelbehoeften komen naar voren in relatie tot hun digitale mediageletterdheid?

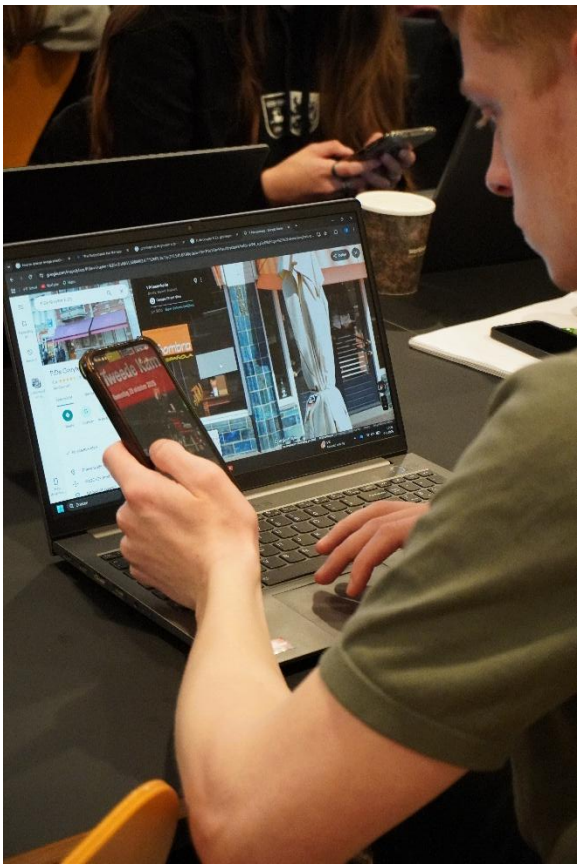
De resultaten laten zien dat studenten het MIL ervaren als een waardevolle leeromgeving waarin praktijkgericht onderzoek, reflectie en samenwerking samenkomen. De belangrijkste leeropbrengsten betreffen kritisch nieuwsgebruik, bronverificatie, onderzoeksvaardigheden, AI-geletterdheid en bewustwording van algoritmen en framing. Daarnaast wordt het communitykarakter als belangrijke meerwaarde ervaren.

3.1 Nieuwsgebruik en het digitale informatie-ecosysteem

Sociale media vormen voor veel studenten een belangrijke bron van nieuws. Vooral Instagram, TikTok en YouTube worden genoemd als platforms waarop studenten nieuws en actuele gebeurtenissen tegenkomen. Dit betekent dat nieuws niet altijd actief wordt opgezocht, maar regelmatig via een gepersonaliseerde feed wordt aangeboden. Studenten zijn zich tijdens hun deelname aan het MIL bewuster geworden van de invloed die algoritmen hierop hebben. Zij herkennen bijvoorbeeld dat hun eerdere zoek- en kijkgedrag mede bepaalt welk nieuws en welke perspectieven zij te zien krijgen. Een student beschreef het eigen nieuwsgebruik achteraf als “Veel te passief en sterk beïnvloed door algoritmen.” Ook wordt het risico van filterbubbels en eenzijdige informatievoorziening genoemd.

Naast sociale media gebruiken studenten traditionele en professionele nieuwsbronnen, waaronder de NOS (en vergelijkbare nieuwsorganisaties in de thuislanden van de internationale studenten) en online nieuwsmedia. Deze bronnen worden over het algemeen als betrouwbaarder gezien dan nieuwsaccounts op sociale media, influencers en groepschats. In de benchmarksurvey kregen online kranten gemiddeld een hogere vertrouwensscore dan nieuwsaccounts op sociale media en

influencers. Deze bevinding komt overeen met resultaten uit eerder onderzoek onder jongeren door de lectoraten Cybersafety en OSM[5]. Studenten koppelen vertrouwen vooral aan journalistieke professionaliteit, neutraliteit en het gebruik van controleerbare bronnen. Tegelijkertijd betekent vertrouwen niet dat informatie zonder meer wordt aangenomen. Studenten geven juist aan dat zij vaardiger geworden zijn in het beoordelen van informatie door bronnen te vergelijken en na te gaan hoe nieuws tot stand is gekomen.

Een student aan het factchecken

Opvallend is dat kritischer mediagebruik bij sommige studenten samengaat met een genuanceerder vertrouwen in professionele journalistiek. Waar enkele studenten eerder geneigd waren nieuws in het algemeen te wantrouwen, geven zij aan nu beter te begrijpen hoe journalistieke informatie wordt verzameld en gecontroleerd. Daardoor is het vertrouwen in sommige gevallen juist toegenomen, terwijl een kritische houding ten opzichte van framing en mogelijke bias behouden

[5]Kerstens, J., Schulz, D., Welvaadt, T., & van Bruggen, M. (2023). *Digitaal Doolhof. Een onderzoek naar online gedrag, online incidenten en online wijsheid onder jongeren in Leeuwarden*. Leeuwarden: NHL-Stenden.

Kerstens, J., Schulz, D., & Hashmi, B. (2021). *Cyberwijs? Een onderzoek naar online gedrag, online incidenten en online wijsheid onder Amsterdamse scholieren.* Leeuwarden: NHL-Stenden.

blijft. "Voorheen vertrouwde ik nieuwsberichten eigenlijk niet, maar mijn vertrouwen in nieuws is geleidelijk hersteld, hoewel ik nog steeds kritisch ben."

3.2 Veranderingen in digitale mediageletterdheid

De benchmarkgegevens laten zien dat studenten hun eigen vermogen om bepaalde vormen van misleidende of onjuiste online content te herkennen niet altijd hoog inschatten. Dit onderstreept het belang van verdere ontwikkeling van digitale mediageletterdheid. Studenten rapporteren vooruitgang op verschillende gebieden, waaronder een kritischere en bewustere omgang met online informatie, versterking van hun onderzoeksvaardigheden en een beter begrip van de werking van digitale informatie-ecosystemen.

Een terugkerend thema in de evaluaties is een meer actieve en kritische omgang met online informatie. Studenten beschrijven dat zij vaker controleren waar informatie vandaan komt, informatie uit verschillende bronnen naast elkaar leggen en minder snel een bericht als waar aannemen. Bronverificatie en factchecking worden daarbij regelmatig genoemd als belangrijke vaardigheden. Deze ontwikkeling blijkt ook uit de volgende reflectie van een student: "Normaal gesproken geloof ik bijna alles wel wat ik op het internet lees. Nu besef ik mij wel meer dat er veel mensen op uit zijn om je in een bepaalde (politieke) richting te duwen met de informatie die ze plaatsen."

Het vergelijken van meerdere perspectieven speelt eveneens een belangrijke rol. Studenten geven aan zich bewuster te zijn van het feit dat dezelfde gebeurtenis vanuit verschillende perspectieven kan worden beschreven. Zij letten daarbij niet alleen op de feiten, maar ook op framing, woordkeuze en de manier waarop een onderwerp wordt gepresenteerd. Dit draagt bij aan een meer genuanceerde beoordeling van complexe maatschappelijke onderwerpen.

Deze ontwikkeling hangt samen met kritisch denken en meer zelfreflectie. Studenten benoemen dat zij bewuster zijn geworden van hun eigen aannames, emoties en voorkeuren bij het interpreteren van nieuws. Ook herkennen zij beter dat online informatie kan worden ingezet om mensen in een bepaalde richting te beïnvloeden. Daarmee verschuift de aandacht van alleen de vraag of informatie betrouwbaar is naar ook de vraag hoe informatie wordt geproduceerd, geselecteerd en gepresenteerd.

Praktische onderzoeksvaardigheden vormen een tweede belangrijke opbrengst. Studenten noemen het werken met OSINT-methoden, internetonderzoek en factchecking als waardevolle onderdelen van het

MIL. Zij geven aan hierdoor systematischer te leren zoeken, bronnen te beoordelen en informatie te verifiëren. Ook rapporteren enkele studenten meer vertrouwen in hun eigen onderzoeksproces en een meer professionele manier van werken.

Oefening van een workshop over geolocatie

Verschillende studenten beschrijven daarnaast een bredere professionele ontwikkeling. Zij geven aan systematischer te werken, meer vertrouwen te hebben gekregen in hun onderzoeksaanpak en onderzoeksvaardigheden ook toe te passen binnen andere onderdelen van hun opleiding. Hierdoor ervaren zij dat de opgedane vaardigheden niet alleen relevant zijn binnen het MIL, maar ook bijdragen aan hun algemene academische en professionele ontwikkeling.

AI en algoritmen worden door studenten niet als losstaand onderwerp ervaren, maar als onderdeel van het bredere digitale informatie-ecosysteem. Studenten zijn zich meer bewust geworden van de mogelijkheden en risico's van AI, bijvoorbeeld bij het genereren van informatie en beelden, en van de invloed van algoritmen op wat zij online te zien krijgen. Ook AI-ethiek en verantwoord gebruik worden genoemd als relevante leergebieden.

3.3 Leren in een community

Naast individuele vaardigheden wordt het gezamenlijke leren als belangrijke meerwaarde van het MIL beschreven. Studenten waarderen het om samen onderzoek te doen, bevindingen te bespreken en verschillende perspectieven te horen. "Ik vond het altijd lastig om te bepalen of een bron betrouwbaar was. Het was heel fijn om een partner te hebben, omdat we er samen over konden praten en informatie echt konden controleren. Voor mij was dat heel behulpzaam." Peer learning

speelt hierbij een duidelijke rol: deelnemers leren niet alleen van docenten, onderzoekers en experts, maar ook van de ervaringen, ideeën en werkwijzen van medestudenten. Vergelijkbare effecten zijn ook naar voren gekomen in eerdere projecten van het lectoraat OSM, waarin studenten influencerkanalen op sociale media onderzochten.[6]

Daarnaast wordt de community beschreven als een omgeving waarin studenten zich voldoende veilig voelen om vragen te stellen, ideeën te delen en van mening te verschillen. Dit draagt volgens deelnemers bij aan hun betrokkenheid en motivatie. Het gevoel dat zij gezamenlijk aan actuele en relevante vraagstukken werken, versterkt de verbondenheid met het MIL. "Ik denk dat de community ons hielp om gemotiveerd te blijven, omdat er een soort groepsdynamiek ontstond. Je voelt je veiliger en daardoor is het makkelijker om ideeën te bespreken."

Deze gezamenlijke aanpak heeft ook betekenis voor de manier waarop studenten naar nieuws en maatschappelijke ontwikkelingen kijken. Door informatie en interpretaties met anderen te bespreken, worden studenten geconfronteerd met perspectieven die afwijken van hun eigen uitgangspunt. Het gezamenlijk bespreken van complexe gebeurtenissen helpt hen om niet alleen feiten te beoordelen, maar ook stil te staan bij de eigen emoties en aannames. Het leren binnen het MIL heeft daarmee naast een cognitieve ook een sociale dimensie.
Studenten beschrijven de community als een belangrijke leeromgeving. Door gezamenlijk bronnen te bespreken, nieuwsverhalen te analyseren en verschillende standpunten uit te wisselen, ontwikkelden zij hun vermogen om informatie kritisch te beoordelen. Daarnaast werkte de community voor veel studenten motiverend om actief betrokken te blijven bij thema's rondom nieuws en media.

Studenten gaven daarbij aan dat vooral fysieke bijeenkomsten en gezamenlijke activiteiten een belangrijke bijdrage leverden aan hun leerproces. In situaties waarin zij samen onderzoek deden, bronnen controleerden of factchecks uitvoerden, werd kennis actief gedeeld en ontstond ruimte voor verdieping en discussie.
Persoonlijk contact wordt hierin als belangrijk ervaren. De combinatie van gezamenlijke opdrachten, gesprekken, workshops en fysieke bijeenkomsten stelde studenten in staat om direct vragen te stellen,

---

[6] Schulz, D., & Kleijweg, A. (2022). Cocreating Online Research Methods During COVID-19: Using Teams and Padlet to Cocreate a Codebook for Online Content Analysis. SAGE Publications, Ltd. https://doi.org/10.4135/9781529603675

Schulz, D., der Woud, A. van, & Westhof, J. (2020). The best indycaster project: Analysing and understanding meaningful YouTube content, dialogue and commitment as part of responsible management education. The International Journal of Management Education, 18(1), 100335. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.100335

ervaringen uit te wisselen en samen te werken. Juist deze combinatie van doen, bespreken en reflecteren wordt door studenten als betekenisvol beschreven.

3.4 Meest en minst gewaardeerde onderdelen

De meest gewaardeerde onderdelen van het MIL zijn activiteiten waarin studenten zelf onderzoek uitvoeren en direct met informatie en bronnen aan de slag gaan. Praktijkgericht onderzoek, OSINT-oefeningen en factchecking worden regelmatig genoemd als activiteiten waarin studenten daadwerkelijk nieuwe vaardigheden konden oefenen. Ook de factcheckmarathon wordt als waardevol ervaren, omdat studenten daarbij intensief en concreet met een onderzoeksvraag aan de slag gingen.

Gastcolleges en workshops van professionals worden eveneens hoog gewaardeerd. Studenten noemen met name de workshop van Christiaan Triebert, die als onderzoeksjournalist bij The New York Times werkt, als inspirerend en bijzonder waardevol. De combinatie van praktijkvoorbeelden, onderzoeksvaardigheden en interactie maakte deze activiteit voor deelnemers aantrekkelijk.

Gastcollege van Christiaan Triebert over zijn werk bij The New York Times

Workshop over geolocatie van Christiaan Triebert

Minder waardevol waren vooral onderdelen waarbij de relatie tussen activiteit, leerdoel en eindproduct minder duidelijk was. Bij grotere projecten, zoals het AI-richtlijnproject en de factcheckmarathon, ontstond behoefte aan meer duidelijkheid over planning, verwachtingen, taakverdeling en terugkoppeling. De waardering voor een activiteit hing daarmee niet alleen samen met de inhoud, maar ook met de mate waarin deze georganiseerd en ingebed was.

Studenten noemen daarnaast praktische organisatiepunten, zoals onduidelijkheid over planning en communicatie, en verschillen in verwachtingen over de rol van deelnemers. Deze punten lijken vooral van invloed te zijn op de toegankelijkheid en continuïteit van het programma, niet op de waardering voor de inhoudelijke thema's.

3.5 Ontwikkelbehoeften voor het MIL

Uit de evaluaties komen verschillende behoeften naar voren voor een volgende fase van het MIL. De eerste betreft meer structuur. Studenten waarderen de vrijheid om eigen onderwerpen te onderzoeken, maar hebben tegelijkertijd behoefte aan een duidelijkere planning, heldere fasering en expliciete verwachtingen. Een vaste structuur kan daarbij richting geven zonder de ruimte voor eigen initiatief weg te nemen.

Een tweede ontwikkelpunt is communicatie. Studenten geven aan behoefte te hebben aan tijdige informatie over planning, activiteiten, verwachtingen en de manier waarop resultaten worden gedeeld. Ook

duidelijkheid over de rol van studenten, docenten, onderzoekers en professionals kan de samenwerking versterken.

Daarnaast is verdere curriculuminbedding gewenst. Studenten nemen vanuit verschillende opleidingen en met verschillende verwachtingen deel aan het MIL. Een duidelijkere koppeling met leeruitkomsten, onderwijsactiviteiten en onderzoeksopdrachten kan de betekenis van deelname vergroten en bijdragen aan een duurzame inbedding binnen de opleidingen.

Ten slotte geven studenten aan zich verder te willen ontwikkelen in onderzoek, journalistiek, bronbeoordeling en mediawijsheid. Er is belangstelling voor meer verdieping in AI, onderzoeksjournalistiek en het zelfstandig uitvoeren van onderzoek. De evaluatie wijst daarmee niet alleen op behoefte aan meer inhoudelijke verdieping, maar ook op de wens om vaardigheden gedurende langere tijd verder te oefenen.

De resultaten laten zien dat studenten vooral waarde hechten aan een combinatie van praktijkgericht onderzoek, kritische reflectie en leren met anderen. Voor de verdere ontwikkeling van het MIL ligt daarmee een belangrijke opgave in het versterken van de organisatie en curriculuminbedding, zonder het onderzoekende en studentgestuurde karakter van het lab te verliezen.

4 Conclusie en reflectie

Deze evaluatie wijst erop dat de pilotfase van het Media Investigation Lab de ontwikkeling van digitale mediageletterdheid bij deelnemende studenten heeft ondersteund. Een belangrijke opbrengst is dat studenten een kritischere, bewustere en meer onderzoekende houding ten opzichte van nieuws, online informatie en sociale media beschrijven. Zij geven aan vaker bronnen te controleren, verschillende perspectieven te vergelijken en bewuster stil te staan bij de invloed van algoritmen, framing en AI binnen het digitale informatie-ecosysteem. Zoals een student het verwoordde: “Ik ben me nu bewuster van wat ik geloof.” Daarnaast rapporteren studenten ontwikkeling in hun onderzoeksvaardigheden, factcheckvaardigheden en het gebruik van OSINT-methoden.

Studenten in het MIL

Een belangrijk inzicht is dat deze ontwikkeling plaatsvindt binnen een informatie-ecosysteem waarin sociale media een grote rol spelen. Studenten komen via Instagram, YouTube en TikTok regelmatig met nieuws in aanraking. Zij zijn zich tegelijkertijd bewust van de beperkingen en risico’s van deze omgeving, zoals algoritmische selectie, filterbubbels, desinformatie en het gebrek aan context. De evaluatie laat daarmee zien dat mediageletterdheid voor studenten niet alleen gaat over het herkennen van onbetrouwbare informatie, maar ook over het begrijpen

van de omgeving waarin informatie wordt geselecteerd, verspreid en geïnterpreteerd.

Een andere opvallende bevinding is dat studenten niet alleen een kritischere houding rapporteren, maar ook aangeven beter te begrijpen hoe journalistiek en digitale informatie-ecosystemen functioneren. Voor sommige studenten leidde dit zelfs tot een hernieuwd vertrouwen in professionele media, terwijl zij tegelijkertijd kritisch blijven kijken naar betrouwbaarheid, framing en mogelijke vooringenomenheid van bronnen.

Eerdere projecten van OSM, zoals De PIT, benadrukten het belang van communityvorming. De evaluatie van de MIL-pilot biedt verdere aanwijzingen dat samenwerking, gezamenlijke reflectie en een ondersteunende leeromgeving een belangrijke rol spelen in de leerervaringen van studenten. Studenten waarderen de mogelijkheid om samen onderzoek te doen, actuele maatschappelijke vraagstukken te bespreken en van verschillende perspectieven te leren. De veilige leeromgeving stimuleert reflectie, kritische dialoog en kennisuitwisseling tussen studenten, docenten, onderzoekers en professionals. Daarmee vervult het MIL niet alleen een educatieve, maar ook een sociale functie, waarin deelnemers gezamenlijk betekenis geven aan complexe maatschappelijke ontwikkelingen.

Tegelijkertijd laat de evaluatie zien dat het MIL zich nog in een ontwikkelfase bevindt. De pilot maakt duidelijk dat het concept potentie heeft, maar ook verdere aanscherping vraagt op het gebied van structuur, organisatie en borging binnen het onderwijs. De resultaten moeten daarom primair worden gezien als verkennende inzichten die richting geven aan de verdere ontwikkeling van het MIL.

5 Aanbevelingen

Op basis van de resultaten worden vijf aanbevelingen gedaan voor de verdere ontwikkeling van het Media Investigation Lab.

1. Versterk de balans tussen structuur en autonomie
Studenten waarderen de vrijheid om eigen onderwerpen te onderzoeken, maar geven tegelijkertijd aan behoefte te hebben aan meer duidelijkheid over planning, verwachtingen en werkwijzen. Ontwikkel daarom een heldere jaarstructuur met vaste fasen voor introductie, onderzoek, reflectie en presentatie, terwijl ruimte blijft bestaan voor eigen keuzes en initiatief.

2. Blijf inzetten op praktijkgericht onderzoek
Praktische onderzoeksactiviteiten, factchecking, OSINT-opdrachten en eigen onderzoeken worden door studenten als de meest waardevolle leeractiviteiten ervaren. Het verdient aanbeveling om deze onderdelen verder uit te bouwen en een centrale plaats te geven binnen toekomstige edities van het MIL.

3. Investeer verder in communityvorming
Het communitykarakter lijkt een belangrijke voorwaarde voor het leerproces. Het is daarom raadzaam om meer aandacht te besteden aan groepsvorming, kennisdeling en gezamenlijke reflectie, vooral aan het begin van het studiejaar. Ook kan het organiseren van bredere debatten en reflectiesessies bijdragen aan het leren van verschillende perspectieven en het versterken van betrokkenheid.

4. Versterk de verbinding met leeruitkomsten en opleidingen

De pilot laat zien dat studenten op verschillende manieren deelnamen aan het MIL. Voor een duurzame borging is het belangrijk om het lab sterker te verbinden met bestaande curricula, onderzoeksopdrachten en leeruitkomsten van opleidingen. Voor het komende studiejaar maken we daarom per activiteit duidelijk welke leeruitkomsten worden aangesproken. Een expliciete koppeling maakt het voor studenten duidelijker waarom zij bepaalde activiteiten uitvoeren en voor opleidingen inzichtelijker welke onderwijsdoelen het MIL ondersteunt.

5. Ontwikkel een systematische evaluatie- en monitoringsaanpak

De huidige evaluatie biedt waardevolle inzichten, maar is gebaseerd op een relatief kleine groep deelnemers. Voor de volgende fase wordt aanbevolen om leeropbrengsten gedurende een langere periode systematisch te monitoren. Hierbij kan aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van digitale mediageletterdheid, onderzoeksvaardigheden, AI-geletterdheid en de rol van de community in het leerproces. Dit maakt het mogelijk om de effecten van het MIL beter te onderbouwen en de verdere ontwikkeling gerichter op onderzoeksresultaten te baseren.

6 Vooruitblik

In het studiejaar 2026–2027 gaat het MIL een volgende fase in, waarbij de activiteiten worden uitgebreid naar meerdere opleidingen. Parallel aan deze uitbreiding wordt een onderzoeksproject uitgevoerd, mede ondersteund door een fellowship van Regieorgaan SIA. Dit onderzoek richt zich op de bijdrage van het MIL aan digitale mediageletterdheid en op de voorwaarden die nodig zijn voor de verdere ontwikkeling en opschaling van het initiatief.

De pilotevaluatie wijst erop dat het MIL een veelbelovende leeromgeving biedt waarin studenten zich kritisch kunnen verdiepen in actuele vraagstukken die verband houden met het digitale informatie-ecosysteem waarmee zij in het dagelijks leven te maken hebben. Onderzoekend leren, reflectie en samenwerking komen daarbij naar voren als belangrijke elementen van deze aanpak.

In de volgende fase ligt de nadruk op het versterken van de structuur en continuïteit van het MIL, met behoud van het experimentele en gezamenlijke karakter van het living lab. Daarbij gaat bijzondere aandacht uit naar praktijkgericht onderzoek, communityvorming en het systematischer volgen van de leeropbrengsten van studenten.

De bevindingen uit deze eerste evaluatie vormen een vertrekpunt voor deze ontwikkelingen en voor verder onderzoek naar de manier waarop living labs en learning communities kunnen bijdragen aan digitale mediageletterdheid in het hoger onderwijs.

Studenten in het MIL

Referenties

Kerstens, J., Schulz, D., & Hashmi, B. (2021). *Cyberwijs? Een onderzoek naar online gedrag, online incidenten en online wijsheid onder Amsterdamse scholieren.* NHL Stenden Hogeschool.

Kerstens, J., Schulz, D., Welvaadt, T., & van Bruggen, M. (2023). *Digitaal doolhof. Een onderzoek naar online gedrag, online incidenten en online wijsheid onder jongeren in Leeuwarden.* NHL Stenden Hogeschool.

Schulz, D., Kerstens, J., & Sajoe, D. (2026). Getting a grip on disinformation: From distrust to trust within learning communities. In S. J. Shackelford, F. Douzet, & C. Ankersen (Eds.), *Securing democracies* (pp. 345–370). Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/9781009574105.018

Schulz, D., & Kleijweg, A. (2022). *Cocreating online research methods during COVID-19: Using Teams and Padlet to cocreate a codebook for online content analysis*. SAGE Publications. https://doi.org/10.4135/9781529603675

Schulz, D., van der Woud, A., & Westhof, J. (2020). The best indycaster project: Analysing and understanding meaningful YouTube content, dialogue and commitment as part of responsible management education. *The International Journal of Management Education, 18*(1), Article 100335. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2019.100335

